

▶ **Hlavní stránka**

ZOO report Profi 2/03

Vývoj kolekce savců v Zoo Brno

Zpět na ZOO report

Vývoj kolekce savců v Zoo Brno

Z návštěvnického pohledu patří savci zcela jednoznačně k nejatraktivnějším druhům zvířat chovaných v zoologických zahradách. Brněnská zoologická zahrada pochopitelně chovala řadu druhů savců již od okamžiku svého otevření v roce 1953. Jednalo se však v naprosté většině o druhy chované zcela běžně (např. mýval severní, velbloud dvouhrbý, lama krotká, dikobraz obecný), druhy tuzemské fauny (medvěd hnědý, jezevec lesní, kuna lesní, kočka divoká, rys ostrovid, liška obecná či veverka obecná) nebo o plemena domácích zvířat (ovce karakulská, ovce cápová, koza kamerunská, zebu a jak domácí). Vzácnějších druhů savců bylo velmi poskrovnu. Byli to např. rysec bažinný a rosomák evropský. Zvířata byla umístěna ve velmi jednoduchých, většinou dočasných dřevěných ohradách nebo v malých klecích. Nechyběly ani dvě maringotky získané od cirkusu Kludský. V jednom z vozů byl umístěn pár medvědů a ve druhém byly původně chovány čtyři druhy savců. Vystopovat se nám však podařilo pouze tři z nich. Byli to jezevec lesní a s největší pravděpodobností liška obecná a rosomák evropský. O rok později byla tato maringotka upravena pro druhy dva, a to pro prase

divoké a hyenu skvrnitou. Výběhy a klece byly rozmístěny pouze v okolí tehdejší hájenky (nyní zde stojí nový Dům služeb) a na místě nynější budovy veterinární ošetřovny. Ještě v téže roce byl vybudován dřevěný srub s malou vnější klecí (nyní část expozice medvědů syrských) pro první pár lvů. V průběhu dalších let budování zoo se počet jedinců i druhů postupně zvyšoval. V provizorní budově

terária, otevřené v roce 1956, byly chovány i některé druhy menších savců, např. křeček zlatý, ale i pásovec šestipásý a outloň malý. V roce 1955 byly na skalním ostrohu za

současnou klecí dikobrazů vybudovány tři klece pro rysy ostrovidy a rosomáka evropského. O něco dále za nimi byl v roce 1959 otevřen tehdy největší výběh pro medvědy v Československu, vybudovaný podle návrhu ing. arch. O. Eislera. Výběh slouží dodnes. Do něj byli přemístěni oba medvědi z maringotky, ke kterým o něco později přibýly i dvě další medvědice z pražské zoo. V roce 1964 získala Zoo Brno první pár ledních medvědů, kteří sdíleli tento nový medvědinec společně s medvědy hnědými, když se s nimi střídali ve využívání

velkého venkovního výběhu. V roce 1965 byli přemístěni do Zoo Bratislava. Místo nich byl v roce 1966 přivezen nový mladý pár z tehdejšího Sovětského svazu. Ten byl umístěn v rozšířené expozici po lvech. Zde se v roce 1976 narodilo mládě, které se podařilo uměle odchovat. Byl to 4. umělý odchov medvěda ledního na světě a 1. v Československu. Lední medvědi žili v této ubikaci až do roku 1987. Po nich zde až do současnosti žije pár medvědů syrských. Lvy chová zahrada nepřetržitě až do dnešních dnů, přitom nejmajestátnější zástupci velkých kočkovitých šelem byli na Mniší hoře již roku 1953. V pozdějších letech ke králům zvířat přibýly levharti, jaguáři a v roce 1973 se v Zoo Brno objevuje první mládě tygra. Tento jedinec ale brzy zemřel na vleklý katar střev. Na další tygry se čekalo tři roky, v roce 1976 si zoo pořídila indický poddruh a v současnosti už chová tygra sumaterského. Pro pár gepardů, získaný v roce 1974, byl o rok později v horní části zahrady zbudován prostorný výběh s ubikací. Až na gepardy se brněnské zoo dařilo rozmnožovat všechny její velké kočkovité šelmy. Mnohdy se však stávalo, že mládě samice nepřijala, místo ní pak zaskočil ošetřovatel. Zahrada odchovala v letech 1962-1972 jedenáct lvů, 1976-1985 šestadvacet tygrů, 1971-1973 tři levharty a 1968-1979 pět jaguárů. Rovněž chov pum se dařil, i když výběh těchto největších malých kočkovitých šelem nebyl a dosud není takový, jaký bychom si představovali. Chov opic se v brněnské zoo začal rozvíjet až koncem padesátých let, ale už v

roce 1955 se v zoo vyskytoval nejméně jeden exemplář mangabeje. V prostoru pod nynější voliérou hoko červených byla později umístěna klec s makakem jávským a v roce 1960 postavena rekreační chata upravená pro chov opic (kočkodanů a makaků) i nosálů červených. V roce 1962 byla k provizornímu teráriu přistavěna ubikace pro náš první pár šimpanzů s malým výběhem, jehož základy jsou dodnes vidět ve výběhu pum amerických. V letech 1964 a 1965 byly postupně vybudovány dva v té době velmi moderní pavilony opic.

Zde byli vedle řady menších druhů opic umístěni i giboni larové a šimpanzi, kteří se sem přestěhovali z nevyhovující ubikace v provizorním teráriu. V průběhu 70. a 80. let se postupně zformovala druhová skladba opic tak, jak ji mohou návštěvníci vidět i dnes. Pouze v roce 1981 jsme získali deponací ze Zoo Dvůr Králové skupinu sedmi orangutanů, která zde byla až do roku 1984. Tehdy se většina zvířat vrátila k původnímu majiteli a v Zoo Brno zůstal pouze jediný pár. Tomu se však narodilo mrtvé mládě a oba rodiče do roku 1986 uhynuli. V průběhu let 1975-1980 zahrada vybudovala nový výběh, který dostal název Safari. Na ploše jednoho hektaru získali společný prostor představitelé fauny subsaharské savany: žirafy Rotschildovy, přímorožci šavlorozí, adaxové, zebry Böhmovy i Chapmanovy, pakoni modří a vodušky lečve. Tato sestava se měnila tak, aby nedocházelo k vzájemnému napadání zvířat. Do výběhu byli také vpuštěni

zakřídlování jeřábi a husice nilské. To se neosvědčilo, jeřáby zahubily zebry Chapmanovy a husice se staly kořistí divokých lišek z okolních lesů. V roce 1980 získala brněnská zoo antilopy koňské, které byly umístěny v současném výběhu adaxů. O pět let později přibyl párek gepardů, kteří obývali prostorný travnatý výběh, dnes vyhrazený jihoamerickým druhům - psům hřivnatým, kapybarám, marám a nanduům. Současně s budováním terária (1966-1970) na jižním vrcholu Mniší hory byl v jeho těsné blízkosti postaven bazén, který však jen něco přes rok sloužil svému původnímu účelu - expozici lachtanů tmavých. Na kopci byla totiž k dispozici jen užitková voda, a ta se ukázala ze zdravotního hlediska pro lachtany nevhodná. Zásypem bazénu však vznikl ideální prostor pro dnešní výběh psounů amerických - hlodavci v něm nemají možnost se podhrabat. V roce 1971 se lachtani přestěhovali do bazénu u právě dostavěné veterinární ošetřovny na západním úpatí kopce, v místech, kde dříve stály ohrady kopytníků. Později došlo k druhové změně na lachtany hřivnaté a nyní v tomto prostoru chováme lachtany jihoafrické. U veterinární ošetřovny byl vedle bazénu lachtanů zároveň

zbudován ještě jeden stejně velký výběh s jezírkem, který sloužil jako lvinec. V době výstavby Tygřích skal (1998-2000) tam našli útočiště tygři, lvi byli umístěni do zázemí zoo. Jakmile se mohli tygři nastěhovat do nového, uvolněného prostoru u ošetřovny jsme nabídli dvěma mláďatům medvěda ledního, dovezeným z Alma-Aty a

Leningradu. Tento pár žije v uvedeném výběhu dodnes. Z významných odchovů Zoo Brno lze dále uvést 22 mláďat karakalů z let 1966-1972, což byl tehdy evropský unikát, tři mláďata servala z roku 1987, zahrada odchovala za dobu své existence přes třicet kozorožců sibiřských, na Mniší hoře se též narodila dvojčata mandrila rýholícího. Poměrně prostorný výběh získali v roce 1977 vlci kanadští a vedle nich i psi dingo. V areálu, kde se nyní buduje moderní vlčinec, přibyl v roce 1989 třetí výběh, který osídlil tehdy nový druh psovitých šelem - psi hyenová. Časem se většina ubikací a výběhů ukázala jako nedostačující, jednotlivé expozice přestávaly držet krok s novými poznatky o životě zvířat žijících ještě v divočině a některé stavby přímo chátraly. Radostnější období ve vývoji zoo signalizuje stavební ruch, který započal po roce 1997 a jehož výsledkem jsou ukázkové expozice Tropickeho království z roku následujícího, Tygřích skal z roku 2000 a v letošním srpnu očekávaný vlčinec s bobřincem. Na ně pak v blízké budoucnosti navážou další pavilony, tak jako nový vlčinec budované už podle nové expoziční koncepce.

Emil Štiss, RNDr. Bohumil Král, CSc.

Fotografie k článku:

** Při otevření Zoo Brno v roce 1953 se mezi expozicemi nacházely i dvě maringotky po cirkusu Kludský. V jedné byl párek brtníků, druhá (na snímku) byla rozdělena na čtyři ubikace. V jednotlivých oddílech byly tyto druhy: jezevec lesní, rosomák evropský a liška obecná. Obyvatele čtvrté ubikace se nepodařilo zjistit.*

** První opičinec. Zoo si roku 1960 koupila chatu a upravila ji pro chov opic a nosálů.*

** Stavba medvědince z let 1958 až 1959.*

** Výstavba jedné ze tří svahových klecí pro rysy a rosomáka. Klece z roku 1955 dnes už neexistují.*

** Výběh lvů se v 60. letech nacházel v prostoru dnešních Tygřích skal.*

** Hospodářské budovy patřící k myslivně z 19. století, kde měla zoo provozní prostory (stav z roku 1960). Nyní jsou v tomto prostoru Tygří skály.*